

Т. В. Крамаренко, Дніпропетровський університет економіки та права

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Крамаренко Т. В.

Використання інформаційних технологій у процесі вивчення іноземної мови

У статті розкриваються та аналізуються основні аспекти використання інформаційних технологій при вивченні іноземної мови, а також описуються перспективи їх подальшого застосування.

Ключові слова: інтеграція інформаційних та комунікаційних технологій, дистанційне навчання, традиційні освітні технології, автентичне спілкування, міжкультурна комунікація.

Крамаренко Т. В.

Использование информационных технологий в процессе изучения иностранного языка

В статье раскрываются и анализируются основные аспекты использования информационных технологий при изучении иностранного языка, а также описываются перспективы их дальнейшего применения.

Ключевые слова: интеграция информационных и коммуникативных технологий, дистанционное образование, традиционные образовательные технологии, аутентичное общение, межкультурная коммуникация.

Стрімкий сучасний розвиток інформаційно-обчислювальної та телекомунікаційної техніки неминуче призводить до інформатизації вищої освіти, необхідності підвищення якості підготовки фахівців з новим типом мислення і культури, що відповідають вимогам сучасного інформаційного суспільства й комунікаційного простору, породжуючи виникнення протиріч: між рівнем розвитку інформаційного середовища і якістю підготовки фахівців до здійснення сучасної іншомовної комунікації; між обсягом інформації, що постійно збільшується і можливостями індивіда до її сприйняття, обробки, засвоєння, передачі і використання у професійній діяльності. Вирішенню зазначених протиріч сприяє впровадження інформаційних технологій в освіту.

Теоретичним й практичним аспектам проблеми комп'ютеризації освіти присвячені роботи Б.С. Гершунського, А.П. Єршова, А.М.Короткова, В.А.Лецко, О.А.Локтюшиної, Є.Й. Машбица, В.М. Монахова, Н.В.Морзе, В.В.Рубцова, П.І.Підкасистого, О.Б.Тищенко, В.П.Долматова та ін. Можливості комп'ютерної комунікації у вузі щодо змін змісту навчання з дисциплін розкривають М.Н.Алексєєв, С.Г.Григор'єв, Б.С.Гершунський, Н.А.Женов, А.А.Оголь, А.В.Петров. Проте науковці переважно акцентують на властивостях комп'ютерних технологій як універсальних засобів обробки інформації. Дослідження З.О.Джаліашвілі, В.С.Колесникова, А.Г.Крицького, Г.М.Чусавітіної відзначають окремі комунікативні властивості комп'ютерної освіти, особливості комп'ютерних навчальних систем щодо побудови навчання у режимі діалогу. Реалізації можливостей ресурсів телекомунікаційних мереж як глобального середовища безперервної освіти присвячені роботи С.В. Богданової, С.Д. Коракозова, Є.С. Полат та ін. Окремі аспекти інформатизації вивчення іноземних мов розглядалися М.А. Акоповою, М.Ю. Бухаркіною, О.І. Дмитревою, Е.Л. Носенко., І.П. Павловою, О.С. Полат та ін. Проте ґрунтовних досліджень з визначення й реалізації можливостей інформаційно-комунікативних систем у процесі вивчення іноземної мови майбутніми фахівцями бракує.

Мета даної статті: розкрити можливості інформаційно-комунікативних систем у процесі вивчення іноземної мови майбутніми фахівцями.

Згідно мети поставлені *завдання:* на основі аналізу існуючих підходів науковців до проблеми використання інформаційних технологій у процесі вивчення іноземної мови розкрити поняття інформаційно-комунікаційні технології навчання; на основі аналізу різноманітних підходів застосування комп'ютерної комунікації розкрити суть цього поняття та обґрунтувати способи його подальшого використання під час вивчення іноземної мови.

За постіндустріальної доби, що настала, Інтернет та індустрія інформаційно-комунікаційних технологій стрімко увійшли й органічно доповнили практично всі сфери людської діяльності, зокрема педагогічну. Під

їхнім потужним впливом усе нині стає „новим” – суб’єкт планетарних дій, економіка, політика, наука, освіта..., відбувається переорієнтація суспільної свідомості на необхідність оволодіння новими формами, культурою комунікації, як частиною універсальної культури, що характеризує рівень розвитку сучасного суспільства. Глобальні інформаційні мережі настільки органічно вплелися в життя сучасної цивілізації, що вилучити їх з неї вже неможливо. В еру інформаційних технологій педагог змушений не тільки використовувати їх, але й жити, співробітничати, конкурувати з ними. Так, на сьогодні значна частина філологів використовують інформаційно-комунікаційні технології для проведення різних лінгвістичних експериментів.

“Інформаційно-комунікаційні технології” – технології опрацювання інформації за допомогою комп’ютера та телекомунікаційних засобів.

Перш за все підкреслимо: зв’язок термінів "комунікація" та "інформація" з технологіями зафіксований у терміні, який з’явився порівняно недавно - *інфокомунікаційні технології*, які підкреслюють подвійний характер технології – інформаційний зміст (інформаційне середовище) та комунікативні можливості (засіб зв’язку), створеним словосполученням під яким ми розуміємо систему методів і способів вводу, обробки, збереження, виводу, пошуку та передачі інформації в комп’ютерних мережах [4].

Традиційно їх поділяють на технології синхронної (он-лайнової) (чат і ICQ) та асинхронної (оф-лайнової) комунікації (електронна пошта, телеконференції). Дані технології забезпечують як міжособистісну, так і односторонню комунікацію; інтерактивний режим роботи з навчальним матеріалом, зручний доступ до інтегрованих баз знань, довідників, зосереджених у комп’ютерних фондах, включених у телекомунікаційну мережу; діалогізацію навчального процесу, який здійснюється в особливому інформаційно-комунікаційному середовищі (найближче оточення студента та інших суб’єктів освітнього процесу з використанням комп’ютерних і комунікаційних технологій, що забезпечує сприятливі умови їхньої діяльності для досягнення цілей освіти) [3, 7].

Імунітет світового лідерства супердержав, комерційні інтереси виставляють на перший план підготовку високопрофесійних ІТ-кадрів (спеціалістів інформаційних технологій) та викладацьких кадрів для ІТ-освіти.

Ось чому в основу національної Доктрини освіти як України, так і Європейських держав покладена національна концепція безперервної професіональної та загальної освіти протягом всього життя людини з використанням ІТ-технологій електронної освіти (E-learning).

Важливою характеристикою являється *інтегративність* середовища, під яким ми розуміємо поєднання інформаційних і комунікаційних можливостей, традиційних методів і сучасних освітніх технологій (*метасередовище*). Іншою характеристикою є *багатоаспектність* і *мультикультурність* середовища (*мультисередовище*), під яким розуміється комунікативні взаємодії (студент – викладач, студент – студент, студент – зміст, та ін.). [1, 5]

Згідно концепції Маклюєна, у соціальному, комунікативному прогресі суспільства найбільш значиму роль відіграє розвиток технічних засобів (*технологічний детермінізм М. Маклюєна*), які невід’ємно пов’язані з освітнім процесом. Насправді, користування Інтернет почало зростати наприкінці 1980-х початку 1990-х років, у зв’язку з технічним розвитком мереж.

Сучасні пошукові системи інформації забезпечують можливість користувачеві мережі Інтернет за лічені секунди знайти необхідну інформацію – достатньо задати (написати) ключове слово в поле для запити та натиснути кнопку початку пошуку.

Користувачі в Україні мають можливість користуватися найпоширенішими пошуковими системами: англomовні: Alta Vista (альтавіста) (США) www.altavista.com., Yahoo (Яхо) (США) www.yahoo.com., Infoseek (Інфосик) <http://infoseek.go.com/>., Hot Bot (Хот Бот) <http://hotbot.lycos.com/>., російськомовні: Google (Гугл) <http://groups.google.com/>., Rambler (Росія) www.rambler.ru., Апорт (Росія) <http://aport.ru/>., Яндекс (Росія) <http://yandex.ru/> , україномовні: UKR.net. <http://www.ukr.net/>.

Великою популярністю в освітянському середовищі, серед учнівської та батьківської громадськості користується сайт Міністерства Освіти і Науки України: <http://www.mon.gov.ua> в зв'язку з запровадженням в Україні незалежного зовнішнього оцінювання.

За останні роки в Україні створено Українську Банерну Мережу http://www.ednu.kiev.ua/index_u, яка надає можливість користувачам, громадянам і не тільки України широкого доступу до дистанційної освіти. Ця робота проводиться Українським інститутом інформаційних технологій в освіті під керівництвом Міністерства Освіти і Науки України (сайт МОНУ, розділ-Дистанційна освіта).

А створення за останній час Віртуальної школи освітнього менеджменту на порталі Інституту, дозволяє вчителям, адміністрації шкіл України, знаходячись за багато кілометрів, приймати участь в віртуальних конференціях, навчатися застосовувати авторські технології в роботі, підвищувати свою комп'ютерну компетентність та педагогічну майстерність [6].

Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи вивчення іноземної мови в Україні базуються на *Загальноєвропейських Рекомендаціях Ради Європи з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання*. В зв'язку з цим комп'ютерні інформаційні технології виступають головним компонентом підвищення мотивації сучасного навчання та вивчення іноземної мови.

В освітньому середовищі використовуються найбільше поширені в Україні електронні програми вивчення іноземної мови (на прикладі англійської мови):

1. Діамантовий Англійський (Diamond English) – комп'ютерний курс англійської мови;
2. Bridge to English – 2000, базовий курс англійської мови;
3. Великий англо-російський, російсько-англійський словник – Lingvo
4. TOEFL – офіційний тест на знання англійської мови: The Heinemann TOEFL – в форматах PBT (Paper-based Test) і IBT (Internet-based Test): <http://www.toefl.ru/>;

5. Особливою популярністю користується DVD (rom) Tell Me More – повний курс англійської мови, розширений курс розмовної американської мови з елементами тестових завдань;

6. Світ англійської мови: «Крок за кроком», Бонк Н.А;

7. Англійська мова «Крок за кроком», 2009 – інтерактивний курс навчання;

Отже, можна стверджувати, що хоча система освіти України пропонує досить багато інформаційних засобів вивчення іноземної мови, проте вони потребують подальшого вивчення та удосконалення. [3, 7]

Щодо комп'ютерної комунікації, то вона дає змогу послуговуватися комп'ютером як універсальним засобом оброблення й передавання інформації. Завдяки їй відкривається доступ до необмежених масивів інформації, яка зберігається у централізованих банках даних, забезпечує використання педагогом у навчальному процесі всього масиву знань, які доступні інформаційному суспільству.

Ми розглядаємо комп'ютерну комунікацію як процес взаємообміну інформацією між суб'єктами за допомогою вербальних та невербальних комунікативних систем, опосередкований комп'ютерними засобами комунікації.

Впровадження комп'ютерних комунікацій підвищує вимоги до писемного мовлення, передбачає уміння користуватися інформаційними ресурсами комп'ютерних технологій.

До основних комунікативних можливостей комп'ютерної комунікації належать:

- *Мультимедійний зв'язок*, який поєднує голос, відеозображення та текст, що передаються по одній фізичній лінії зв'язку;
- *Гіпермедіасистеми*, що стимулюють внутрішній діалог користувача, розкриваючи способи мислення, сприяючи зіставленню різних позицій, спонукаючи до самостійного розмірковування та оцінювання висловлених гіпотез, прийняття самостійних рішень;

- *Телекомунікаційні технології*, які базуються на спілкуванні, зближенні, вільному обміну думками, ідеями, інформацією учасників спільного проекту.

Серед інформаційних систем підтримки міжособистісної комунікації можна виділити такі типи:

1. інтерактивне особисте листування (chat).
2. відстрочене особисте листування (e-mail).
3. колективне інтерактивне листування.
4. відстрочене колективне листування (форуми).

Відомо, що застосування інформаційних технологій під час навчання іноземної мови детермінує інтенсивність діалогу. Мається на увазі, якщо обмін інформацією здійснюється за допомогою електронної пошти, діалог уповільнюється, оскільки здійснюється у письмовій формі. Високий ступінь інтенсивності діалогу досягається за допомогою комп'ютерних конференцій, у процесі яких викладачі та студенти відповідають на питання інших і кожен бере участь у діалозі, інформаційно збагачуючи його [2].

Викладання іноземної мови за допомогою інформаційно-технічних засобів визначається такими критеріями:

1. сприяти підвищенню ефективності навчального процесу;
2. забезпечувати негайне і постійне підкріплення правильності навчальних дій кожного студента;
3. підвищувати усвідомленість та інтерес до вивчення мови;
4. забезпечувати оперативний зворотній зв'язок і поопераційний контроль дій всіх студентів;
5. володіти можливістю швидкого введення відповідей без довготривалого їх кодування.

Діяльність сучасного педагога пов'язана з необхідністю застосовувати візуалізовані засоби представлення інформації в електронній формі; збирати інформацію, отриману з різних джерел у різний час, та з'єднувати її у зв'язану структуру. Для цього викладач використовує можливості комп'ютерних мереж,

які забезпечують користування засобами обміну інформацією і колективного використання апаратних, програмних та інформаційних ресурсів.[1]

На цій основі можливо підвищити мотивацію студентів до вивчення іноземної мови та інтенсифікувати засвоєння специфічних для цієї дисципліни вмій та навичок. У зв'язку з цим необхідна підготовка студентів до роботи у цьому середовищі і застосування засобів ІКТ при вивченні іноземних мов.

Висновки та перспективи подальших розвідок: на основі аналізу наукових праць нами було висвітлено, що інфокомунікаційні засоби мають величезний потенціал у підготовці студентів у процесі вивчення іноземної мови, які дають можливість ознайомлюватися з різним автентичними, текстовими, аудіо- та відео матеріалами, взяти участь у проектній діяльності, створюють умови для реалізації інтелектуального потенціалу студентів, виховує толерантність загальну культуру.

У зв'язку з цим можна сформулювати наступні вимоги до інфокомунікаційних засобів вивчення іноземної мови: можливість використання для організації різних видів навчальної діяльності; можливість поповнення навчального матеріалу; методично обґрунтований графічний інтерфейс; помірне та обґрунтоване використання відео- та аудіоматеріалів; можливість опрацювання різних типів даних; локальний і мережевий режим роботи, здійснення аудіоконтролю студентів; можливість викладача спостерігати за процесом навчання студентів в мережевому, оточенні; дружній інтуїтивний інтерфейс; контроль студентів за допомогою якісного тестування. Ці засоби повинні надавати можливість ускладнювати завдання для тих, студентів які успішно справляються з запропонованими тестами і навпаки, спрощувати завдання для студентів, які відчують труднощі при їх виконанні; здійснювати збір інформації про типові помилки при виконанні завдань із метою їх опрацювання, а також вести статистику помилок з даного розділу, аналізувати їх і пропонувати уроки для покращення засвоєння матеріалу.

На нашу думку більш активне застосування різноманітних інфокомунікаційних засобів буде сприяти засвоєнню іноземної мови

студентами у освітньому просторі, що й покладено у основу експериментального дослідження, яке нами проводиться.

Література

1. **Волкова Н. П.** Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. / Н. П. Волкова. – К., 2006. – 256 с.

2. **Кужель О.М.** Використання персонального комп'ютера у вивченні іноземних мов / О. М. Кужель, Т. І. Коваль // Нові інформаційні технології навчання в навчальних закладах України : наук.-метод. зб. – Вип. 8. Педагогіка / редкол. : І. І. Мархель (гол. ред.) та ін. – Одеса : Друк, 2001.

3. **Нилов О.** Английский без репетитора / О. Нилов // Компьютерное обозрение. – 1997. – № 27.

4. **Ротмистров Н. Д.** Мультимедиа в образовании / Н. Д. Ротмистров // Информатика и образование. – 1994. – №4.

5. **Роберт И. В.** Современные информационные технологии в образовании: дидактические проблемы; перспективы использования / И. В. Роберт. — М. : Школа-Пресс, 1994. – 205 с.

6. **Полат Е. С.** Некоторые концептуальные положения организации дистанционного обучения иностранному языку на базе компьютерных телекоммуникаций / Е. С. Полат // ИЯШ. – 1998. – № 5. – С. 6 – 11.

7. **Ahmad K., Corbett G., Rodgers M. and Sussex R.** (1985) Computers language learning and language teaching. – Cambridge.

Kramarenko T. V.

Using of information technologies while foreign language learning

The article deals with the main aspects of using information technologies while foreign language learning and the prospects of their further applying is also described.

Key words: integration of information and communicative technologies, distance learning, traditional education technologies, authentic communication, intercultural communication.

Відомості про автора

Крамаренко Тетяна Володимирівна – викладач кафедри іноземних мов Дніпропетровського університету економіки та права. Основні наукові інтереси зосереджені навколо застосування інформаційних технологій у підготовці студентів під час вивчення іноземної мови.